

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Brevis Et Vtilis Commentarivs In Priorem Epistolam Pauli
ad Corinthios, & in aliquot capita secundæ**

Melanchthon, Philipp

Vitebergæ, 1561

VD16 M 2618

Capvt Nonvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36296

ad hunc unum, qui se patefecit datis promissionibus, editis miraculis, & misso filio. In hunc uult nos intueri inuocantes, & uult nos separare inuocationem nostram ab Ethnica, & alijs, Ideo sic locutus est: Unus est Deus, Pater, ex quo sunt omnia, & unus Dominus Iesus Christus, quasi dicat, uolo excludi a diuinitate, gentium commentitios Deos, & affirmo unum esse Deum, Quem uero? & ubi agnoscendum? Hunc inquam, qui est pater Domini nostri Iesu Christi, & qui se patefecit misso filio. Cogitans igitur Deum, intuere hunc patrem & filium. Tribuit enim & filio diuinitatem, cum inquit: Per quem sunt omnia. Nec excludit Spiritum sanctum, sed ut dixi, exclusiua opponitur omnibus commentitijs numinibus. sicut plæruncq; in Prophetis dicitur: ut Esaię 44. Præter me non est Deus, dicit Iehoua rex Israel, id est, præter me patefactum in Israel.

CAPVT NONVM.

PRIMA pars & longior consumitur in hoc præcepto: Docentibus Euangeli-
E 5 gelium.

I. EPISTOLA AD

gelium deberi uictum, Idem præceptum confirmat multis exemplis, & allegoria Mosaica & mandato Christi.

Allegoria Mosaica hæc est: Non ligabis os boui trituranti, Hanc imaginem ritus seruandi in armento eleganter transfert ad homines, qui faciunt operas: Vt necesse est armentum pasci, ita multo magis hominem, cuius laboribus fruimur, ali necesse est.

Quod autem inquit: Num boues Deo curæ sunt? non tollit prouidentiam, sed hoc tantum dicit: Non scribi leges bouum causa, sed disciplinæ hominum causa, uidelicet ut homines discant iusta officia.

Addit autem Paulus, se hoc iure non usum esse, ut ali se à Corinthiis peteret, ne maleuoli hac calumnia Euangelium deformarent, circumferri doctrinam, quæ Doctoribus aucupium esset quærendæ pecuniæ, & ut uitet calumnias, ait se etiam multa tolerare, quæ non necesse erat ferri, ubi suo exemplo docet, gubernatorem oportere & necessaria facere, & perferre non solum sæuitiam Tyrannorum, quam depellere non potest, Sed etiam iniurias
amico-

amicorum, quibus cum aduersari posset, tamen eas condonet communi tranquillitati, ne alienentur uoluntates, quæ retineri & prouehi possunt. Ideo inquit: τὰ πάντα ἐγὼ μὲν, quod significat, aut onus impositum sustinere, ut columnæ sustinent fastigium, aut Capere, ut uas capit congiuum uini. Sed prior significatio de onere ferendo hic est accommodatior. Non solum tolero sæuiciam Neronis & Phariseorum, sed etiam sustineo aliud onus, scilicet fratrum morositates & ingratitude, & meum dolorem dissimulo. Docet igitur exemplo suo illustri, necessariam esse gubernatori ἐπιεικείαν, multas multorum infirmitates & iniurias tolerantem. Sicut postea dicit: Omnibus omnia factus sum. Et sæpè citatur dictum illud contra nimiam seueritatem, quod extat in græcis Epistolis: ἴδιμι μὲν ἅπαντα τὰ ὄργανα, ἀλλὰ διαφωρῶ μᾶλλον ἀναμύλια, ἐκρήθηται δὲ μᾶλλον ἐπιτηνόμενα. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν θεοραφανῶν ταυτῶν. ἢ μὲν γὰρ ἀνεσις διαφωρία ἐμποῖσσα τῆς πεθαρχίας, ἢ δὲ ἐπίτασις τῆς ἀνάγκης, διάλυσις τῆς φύσεως. Ἐπὶ τούτοις δὲ νοῦν, μέτρον ἐπὶ πᾶσι ἀριστον.

De

I. EPISTOLA AD

De hac ipsa Aequitate sæpē præcipit Spiritus sanctus, ut Ecclesiaste 7. Ne sis iustus nimis. Et Paulus de sese inquit; Sapienlibus & insipientibus debitor sum, id est, attemperare me ad captum imbecillium debeo, nec statim acerbè perfectionem postulare. Et 1. Thessal: 2. Vt nutricula foui infantes. His concionibus de æquitate obtemperemus, & amicorum infirmitates toleremus publicæ concordie causa, ut usitatè dicitur: Mores amici noueris, non oderis. Hanc sententiam in hoc capite, & postea aliquoties repetit Paulus, interim tamen retinet regulam, oportere necessaria facere. Ideo dicit: Væ mihi, si non euangelizauero, Et hoc ipsum dictum testatur, obedientiam præceptorum necessariam esse, & non quiddam ἀδιάφορον, ut Antinomi fingunt.

πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος.

Omnis autem qui certat.

Postquam antea multa dixit de æquitate attemperante ἀδιάφορα ad utilitatem eorum, inter quos uiuimus: Nunc generalem regulam in omni uita necessariam

riam addit, quæ continet doctrinam de Diligentia, quæ est prudentia in prospiciendo fine, & medijs ad finem, & intentio animi in medijs illis parandis & tuendis. Estq; hæc regula: Sic curras, ut metam prospicias, & media ad eam metam rectè ducentia. Hæc commune factio etiam in Ethicis proponitur, & cum in tota uita necessaria sit, tamen sæpè stulticia nostra aut prauis cupiditatibus contra eam facimus, et quasi extra uiam currimus. Hos errores intelligi necesse est, ut caueri possint. Sit igitur uirtus Diligentia, ut dixi, deliberatio, de fine, & de medijs, & quædam uoluntatis contentio, & constantia in tuendis medijs.

Vicia opposita sunt, Ignauia & ἀσυνταξία orta ex uarijs causis, ex natura inquieta, ex pertinacia, ex ambitione, ex auaritia, ex cupiditate dominandi, ex emulatione & similibus morbis.

Scipio in suo cursu hunc finem intuetur, ut patria sit beata, eligit media, labores militiæ, & legitima imperia, & non concupiscit potentiam contra leges, aut ulla extra ordinaria commoda, Imò ne turbet patriam

I. EPISTOLA AD

patriam cedit turbulentis ciuibus, & iniurias accipit.

Habet eundem finem propositum Pericles, ut beata sit patria, & antecellat reliquæ Græciæ. Sed media non rectè eligit, & peccat iniusta pertinacia, cum duriora edicta proponit aduersus Aeginetas, & iritat Lacedæmonios.

Alcibiades, Pompeius, & multi alij, de fine & de medijs errant. Se uolunt summos esse, non beatam patriam, & multis contrarijs consilijs ipsi sibi exitium accersunt. Alcibiades nunc cum ciuibus nunc cum Lacedæmonijs sentit, nunc Tissapherni, nunc Pharnabazo amicus est.

Iam conferamus exempla in Ecclesia. Ieremiæ, Baptistæ, Paulo, meta proposita est, ut doctrina purè propagetur, propter gloriam Dei, & ut ipsi salui fiant. Ad hunc finem eligunt media, sustinent labores docendi, ubi possunt, inuitant bonis exemplis auditores, confirmant dociles, tolerant rudiores, frenant omnes cupiditates, ne aut doctrinam deforment, aut turbent Ecclesiam, aut Deum offendant.

Econtra Carlostadius etsi finem propositum habet, ut doctrina Euangelij purè propagetur, tamen de medijs sæpè errat,

rat, tumultuatur de articulis aut falsis, aut non necessarijs, damnat omnia forensia officia, & leges Romanas, pugnat de necessitate Stoica, sæpè obsequitur suis cupiditatibus, iracundiæ, ambitioni, auariciæ, & alienat auditores, & offendit DEVM. Etsi igitur studium habet inconsultum, tamen ad metam non peruenit.

Plus peccant, qui nec finem iustum inuentur, nec media recte quærunt, ut Monetarius, rex Anabaptisticus, pontifices, qui non hoc quærunt, ut doctrina recte propagetur, aut ut Ecclesia beata sit, sed ut ipsi potentiam aut opes sibi parent, aut defendant, aut ut uoluptatibus tuto fruantur, & ad multa contraria & impia consilia decurrunt,

Iam facile est intelligere textum: Omnes currunt, sed unus accipit præmium, scilicet qui direxit mentem, consilia, & uoluntatem ad iustum finem, quem infra nominat: Omnia ad gloriam Dei facite, & non sitis scandalo Ecclesiæ, id est, qui præcipue hoc uult, ut Deus uere inuocetur, ut Ecclesia beata sit: Et media recte eligit, recte docet necessaria, frenat cupidit-

I. EPISTOLA AD

cupiditates priuatas. Et sic currit Paulus, ὡς οὐκ ἀδ'ήλωσ, non cæco impetu, sine cogitatione finis, non sine prudentia eligente media salutaria, non inconsulto studio, ut currere his annis multos uidimus, non malos homines, sed media non rectè eligentes, ut Huttenum & alios.

ὕτως πυκτεύω.

Sic pugno.

VT prior similitudo à uago cursu sumpta est, ita hæc sumitur à pugile, qui non ferit Antagonistam, sed aberrans, cæstum incutit uicino aeri. Sed sententia eadem est. Significat enim & hæc similitudo eos, qui aut nullo fine proposito tumultuantur, ut multi fanatici, & alij leues homines: aut etiam si uerum finem intuentur, tamen media uel negligunt, uel non recte adhibent. Tales cum frustra laborent, dicuntur & ipsi aerem uerberare. Ut in publica gubernatione aerem uerberant Doctores, qui de non necessarijs & incertis dimicant, cum interea relinquunt necessaria, ut qui litigant de forma uestis in Liturgia: Aut in priuata uita Monachi quærebant multos inutiles ritus. Ut abstinentia

strenua carthusiana à carne, prorsus est aerem uerberare.

Rursus laxare frenum ambitioni, aut malevolentiae, & tamen præ se ferre studium religionis, etiam est aerem uerberare.

Hæ imagines, cursus, & pugilum certamen, pingunt diligentiam prospicientem finem & mediâ, quia cursorem oportet intueri metam, Pugil feriat antagonistam.

Et uterque uideat mediâ, suo certamini necessaria.

Iam igitur de medijs loquitur, dicit se frenare uiciosas cupiditates, ambitionem, cupiditatem uindictæ, auariciam, incendia libidinum. Vfus est autem insignibus uerbis: Multo plus est ὑπερβολή, quam frenare. Nam ὑπερβολή significat tumores ortos ex plagis. Inde est ὑπερβολή adeo duriter tundo corpus, ut partes quassatæ tumescant, & fiant liuidæ, quorum utrumque eo fit, quia percussione sanguis ex proprijs uasis excutitur, & circa locum ictum concurrit, ubi destitutus suo calore, fit pus. Esti discrimen traditur inter hæc: ὑπερβολή macula, ὑπερβολή purulentum, & καλιώματα liuores: tamen uicina sunt, sicut effectus coniuncti sunt, scilicet putrefactio.

F actio,

I. EPISTOLA AD

ctio, & cutis pallor seu liuor. Significat igitur Paulus duras repressions affectuum, quæ cum aliquo dolore fiunt. Ut tolerantia in dissimulanda obtrectatione, & in ferendis iniurijs, quæ reprimunt gloriam aut uindictæ cupiditatem, non potest pre-
stari sine acrisensu doloris, ut inquit Iuuenalis:

At uindicta bonum est, uita iucundius ipsa.

Reprehendit aliquis ualens autoritate sententiam à te rectè traditam, & uideretur aliquid de tua autoritate detrahere, hanc iniuriam sæpè prodest dissimulare, sed sine dolore id fieri non potest. Ita ceteri affectus ardentiores non sine dolore reprimuntur, Ira, Amor. Si es incensus iniusto amore, uitanda est consuetudo, oculi regendi, auertenda mens est labore aliquo seu studio, quod assiduitatem aut intentionem flagitat. Hæc omnia uocat duriter tundere corpus, & in Seruitutem redigere, id est, cogere, ut mentis iudicio facile obtemperent cor, oculi, lingua et cetera membra. Hæc se facere inquit, ne amittat hereditatem uitæ æternæ. Hic rursus admonet, nouam obedientiam necessariam esse, nec esse quiddam ἄσίστοτον.

Cum

Cum autem nonnulli hunc locum citarint ad confirmanda Monachorum exercitia, pauca etiam de ea accommodatione dicenda sunt.

Paulus in genere loquitur de necessaria & seria cupiditatum repressione, non loquitur de Ceremonijs & Simulatione. Ut non ideo reprimat ambitionem Tece- lius, quia sordidam uestem Monachorum gerit. Sic non ideo reprimat flammam amoris, quia non comedit carnes die Sexto. Vera ac seria diligentia coercendi uicio- sas cupiditates semper est necessaria. Ut Temperantia semper est necessaria, inedia certorum dierum, non est necessaria, sed suo cuiusque iudicio relinquatur. Loqui- tur autem de uirtutibus necessarijs, & se- rijs earum exercitijs, de reprimenda ambi- tione, *Ἐλοναίεα*, iracundia, æmulatione, auaritia, de extinguendis incendijs libidi- num, & alijs malis.

CAPVT DECI.

M V M.

Postquam ingressus est in hanc com- monefactionem de Diligentia bene operandi, iam atexit longam concionem,

F 2 in qua